

*До разової спеціалізованої вченої ради
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ*

ВІДГУК

рецензента кандидата юридичних наук, доцента Христової Юлії Вікторівни на дисертаційну роботу Капітонова Віктора Ігоревича на тему «Кримінальна відповідальність за незаконне втручання в роботу автоматизованої системи документообігу суду», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право», за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дослідження. Дослідження присвячене актуальній проблемі сучасної правової науки, адже захист правосуддя з року в рік залишається важливою темою Конгресів ООН з попередження злочинності. Для України як країни, яка прагне до європейської та євроатлантичної інтеграції в складних умовах воєнного стану, захист правосуддя також має особливо важливе значення в сфері забезпечення національної безпеки. Адже повномасштабне вторгнення держави-агресора в Україну принесло багато нових викликів протидії кримінальним правопорушенням в цілому та незаконному втручанням в роботу автоматизованої системи документообігу суду зокрема, які потребують наукового осмислення та невідкладного вирішення.

Більше того, з огляду на значну різницю між кількістю облікованих за період 2018–2023 рр. за ст. 376-1 КК України кримінальних правопорушень (270) та кількістю обвинувальних вироків (5) здатність держави ефективно протидіяти цим суспільно небезпечним явищам викликає занепокоєння.

Таким чином, вагомість проблем кримінальної відповідальності за незаконне втручання в роботу автоматизованої системи документообігу суду, їх актуальність, необхідність і нагальність вирішення, не викликають сумніву.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.

За результатами вивчення дисертаційної роботи та наукових публікацій автора встановлено, що дослідження є структурованим, логічним, послідовним, відповідає заявленій меті та поставленим завданням, відображеним у роботі. Зокрема, наукові положення в тексті дисертації за формою викладу дохідливі, у смисловому значенні взаємопов'язані. Структура, зміст, послідовність, взаємозв'язок підрозділів дисертації спрямовані на реалізацію основної мети.

Автор здійснив комплексне монографічне дослідження, яке полягає в удосконаленні теоретичних положень кримінального права в частині відповідальності за незаконне втручання в роботу автоматизованої системи документообігу суду та надав пропозиції (рекомендації) щодо покращення законодавства та відповідної правозастосовної практики.

Належними є законодавча та доктринальна бази дослідження відповідної сфери регулювання суспільних відносин. Обґрунтованість сформульованих у дисертації положень підтверджується якісним аналізом використаних джерел.

Досить конкретні визначення завдань дослідження відтворюють особливе значення для автора генезу виникнення та розвитку кримінальної відповідальності за незаконне втручання в роботу автоматизованої системи документообігу суду; визначити особливості регламентації відповідальності за незаконне втручання в роботу автоматизованої системи документообігу суду у кримінальному законодавстві зарубіжних країн; аналізу об'єктивних на суб'єктивних ознак незаконного втручання в роботу автоматизованої системи документообігу суду; рекомендацій щодо удосконалення законодавства у сфері правосуддя та практики його застосування.

Такий підхід у формулюванні завдань є підтвердженням комплексного характеру дослідження, як такого, що полягає у необхідності послідовного розгляду теоретичних, законодавчих та правозастосовних аспектів визначеної проблеми.

Викладені наукові положення, висновки та рекомендації достатньою мірою обґрунтовані, логічно витікають з детального аналізу досліджуваного явища.

Емпіричну базу дослідження становлять результати вивчення: статистичних даних Офісу Генерального прокурора (Генеральної прокуратури України) щодо облікованих кримінальних правопорушень та вручених повідомлень про підозру за ст. 376-1 КК України за 2018-2023 роки; матеріалів Єдиного державного реєстру судових рішень, а також опублікованої слідчо-судової практики.

Основні наукові результати дисертації знайшли опубліковано у п'яти наукових публікаціях, з яких: три – у вітчизняних фахових виданнях, дві – у тезах доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях.

Наукова новизна висновків, пропозицій та рекомендацій, сформульованих у дисертації. Найбільш важливими положеннями та висновками наукової новизни проведеного дослідження є такі:

вперше:

– доведено, що інше втручання в роботу Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, що неконкретизоване у ст. 376-1 КК України, може полягати у знищенні інформації, заміні пароля, запуску вірусної програми та інших діях, що впливають на нормальну, безперебійну роботу автоматизованої системи суду. Способи вчинення таких діянь можуть мати різні прояви, з урахуванням технологічного розвитку, ІТ технологій, штучного інтелекту та ін.;

– аргументовано, що у ст. 376-1 КК України предметом кримінального правопорушення є інформація, що обов'язково повинна вноситися до Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, іншої автоматизованої системи, що функціонує в суді, Вищій раді правосуддя, Вищій

кваліфікаційній комісії суддів, Державній судовій адміністрації України, їх органах;

удосконалено:

- позицію стосовно того, що при автоматизованій взаємодії Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи з іншими автоматизованими, інформаційними, інформаційно-телекомунікаційними системами органів та установ у системі правосуддя, органів правопорядку, Національної асоціації адвокатів України, Міністерства юстиції України та підпорядкованих йому органів та установ, інших органів та установ, їх користувачі можуть не мати статусу службової особи, однак мати допуск до автоматизованої системи, що унеможливує застосування ст. 376-1 КК України;

дістало подальший розвиток:

- положення науки кримінального права щодо правил кваліфікації кримінальних правопорушень при конкуренції загальної та спеціальної норми (з урахуванням безпосереднього об'єкта посягання та важливості суспільних відносин).

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані пропозиції, практичні рекомендації та висновки можуть використовуватись у таких сферах діяльності:

- *правотворчості* – для удосконалення кримінального законодавства у сфері охорони правосуддя;

- *правозастосовній діяльності* – для удосконалення діяльності правоохоронних та судових органів України;

- *науково-дослідній роботі* – для теоретичних розробок, пов'язаних з кваліфікацією незаконного втручання в роботу автоматизованої системи в органах і системах правосуддя;

- *освітньому процесі* – для здобувачів вищої освіти під час викладання курсу Особливої частини кримінального права та відповідних спецкурсів.

Дискусійні положення та зауваження щодо оформлення та змісту дисертації. Поряд з новими і загалом позитивними пропозиціями дисертанта, слід звернути увагу на ряд положень дисертації, які потребують доопрацювання. Першу групу зауважень складають ті, що стосуються нашого бачення щодо викладу назв розділів та підрозділів, другу групу, – ті, що стосуються змісту дисертації, а саме тих її положень, що потребують доповнення чи додаткової аргументації.

1. У тексті підрозділу 1.1. «Засади застосування автоматизованої системи документообігу в органах та установах системи правосуддя», автор більш вдало визначає предмет дослідження, а саме як розвиток норм, які передбачають (або передбачали) юридичну відповідальність в українському кримінальному законодавстві. Назву розділу 2. «Об'єктивні ознаки незаконного втручання в роботу автоматизованих систем в органах та установах системи правосуддя» і кожного його підрозділу пропонуємо доповнити словосполученням «складу кримінального правопорушення».

2. Потребує уточнення висновку автора про те, що в ст. 376-1 КК України немає прив'язки до спеціального мотиву та мети вчинення кримінального правопорушення (підрозділ 2.5.). У підрозділі 2.1 «Об'єкт незаконного втручання в роботу автоматизованих систем в органах та установах системи правосуддя» під родовим об'єктом автор пропонує розуміти правосуддя, хоча більш правильно варто вказати на суспільні відносини у сфері забезпечення правосуддя. Також у дисертації відсутні дані про дослідження європейських засад і керівних принципів щодо побудови та перебудови судових систем та правової інформації, зазначених у Рекомендації Rec (2001) 2 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам, ухваленої Комітетом Міністрів Ради Європи на 743 засіданні заступників міністрів 28 лютого 2001 року, а також у Контрольному переліку на тему сприяння правосуддя та судам, ухвалений СЕРЕJ на 11-му пленарному засіданні (Страсбург, 2 – 3 липня 2008 р.), в частині забезпечення безпеки судових інформаційно-телекомунікаційних систем; у Рекомендації CM/Rec (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки, ухвалена на 1098 засіданні заступників міністрів 17 листопада 2010 року, де зазначається, що «Розподіл справ серед суддів суду має здійснюватися на основі об'єктивних попередньо встановлених критеріїв для забезпечення права на незалежність та неупередженість суддів. На такий розподіл справ не повинні впливати сторони у справі чи інші особи, зацікавлені в результатах розгляду справи» (п. 24). «І органи влади, і судді повинні підтримувати ідею використання систем електронного розподілу справ і технологій зв'язку та передачі інформації. Використання таких систем у судах вітається» (п. 37).

Зазначені зауваження та побажання не впливають на загальне позитивне уявлення про роботу, не зменшують її наукової новизни та практичної значимості і тому не є перешкодою для її представлення в спеціалізовану раду для офіційного захисту.

Відповідність дисертації профілю спеціалізованої вченої ради. За змістом дисертаційна робота Капітонова Віктора Ігоревича на тему «Кримінальна відповідальність за незаконне втручання в роботу автоматизованої системи документообігу суду», представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії, повністю відповідає спеціальності 081 «Право» (08 – Право).

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертація Капітонова Віктора Ігоревича на тему «Кримінальна відповідальність за незаконне втручання в роботу автоматизованої системи документообігу суду» є завершеною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що розв'язують конкретне наукове завдання у галузі кримінального права і в цілому відповідає вимогам пп. 6, 7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету

Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, та може бути винесена на розгляд Вченої ради Дніпровського державного університету внутрішніх справ для розгляду питання про утворення спеціалізованої вченої ради для разового публічного захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право».

Рецензент:
доцент кафедри
кримінального права та кримінології
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

Юлія ХРИСТОВА

Підпис Христової Ю.В. засвідчую:

Проректор
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор
Заслужений діяч науки і техніки України

Олександр ЮНІН